

Czasopismo **San** wychodzi w każdą
niedzielę.

Przedpłata

camaletowa:		w miesiąca:	
miesięcznie	50 ct.	miesięcznie	40 ct.
kwartalnie 1 str.	35 „	kwartalnie 1 str.	20 „
półrocznie 2 „	70 „	półrocznie 2 „	40 „
rocznie 4 „	140 „	rocznie 4 „	80 „

Numer pojedynczy 10 ct.

Listów ni frankowanych nie przyjmuje się

SAN

Cena ogłoszeń:
5 centów od miejsca jednego wiersza dro-
bnym drukim.

Przedpłatę miejscową, z zamieszczo-
wą i ogłoszenia

przyjmuje:
Redakcyja, naprzeciw Starostwa w Przemyslu
na dole

Rekloma nie zwracają się.

czasopismo społeczno-ekonomiczne

Przemysł dnia 14. lipca 1883

Komedyja ugodowa, inscenowana przez żelaznego kanclerza, a odgrywaną w Watykanie zerwana została gdyż kurya rzymska nie dała się uludzić dwuznacznyemu obietnicom rządu niemieckiego i zażądała dostatecznych rękojmi, a tych on znowu dał nie chciał. W bieżącym roku drugi to już wypadek że najzwziętsi nieprzyjaciele papieża, moskiewscy szymatycy i niemccy bezwyznaniowcy liberały, wjdają się w układy z Rzymem, wrzekomo w celu popozlenia losu katolików, a rzeczywiscie tylko w osobistych widokach. Uoiak, jakiego kościoła katolicki w Niemczech doznają, wywoływaj tamże z jednej strony niezadowolone katolickich poddanych reprezentowanych w parlamencie przez bardzo powažne grono, leczące wiele prawdziwie utalentowanych mężów politycznych, a ono bylo kilkakrotnie przeszkoda w dopięciu wielu celów jakie sobie ks. Bismarck założył. — z drugiej strony ostudzenie poczucia religijnego w ludzcie, który widząc jak rząd przesłałduję wiernych wyznawców, choćby inni religii, mogli uważać bezreligijność za rzecz dobrą i dobrze przez rząd widzianą. Bezreligijność stała się ścieżką wiodącą wprost do socjalizmu i to nie dla ludzki wykształconych, lecz dla bezmyślnych tłumów. Skutki stały się wnet widoczne, a zamach na sędziwego Cesarza, dokonany przez socjalistę i internacjonalistę Hartmanna o tyle otwarł oczy Cesarza Niemiec i jego głównego doradcy, iż zaraz po nim uznano za stosowne szukać pomocy u duchowieństwa wszelkich wyznań żądając odeń, aby wpływał na ciemne masy ludu i starał się w nich rozbudzić moralność. Gdy ks. Bismarck uznał potrzebę wpływu religijnego na lud, gdy spostrzegł że partya katolicka w parlamencie prze-

chyła szaleć głosów i staje w poprzek jego dążnościom, zrobił *un coup*, choć nie *d'etat* lecz *de theatre* i wbrew wszelkim krzykom dzienni ków semicko-liberalnych, iż idzie do Canossy wszczął negocjacje z Kuryą rzymską nie w celu rzetelnej ugody i znalezienia *modus vivendi*, lecz zadośćuczynienia samemu Cesarzowi i obalumenia partyi centrum w parlamencie. Nie liczył on się jednak z tem że Rzym nie może się zadowolnić pięknymi słowami i przystanie jedynie na takie warunki, któreby nie oddawiały wiernych na łaskę i nieładzie rządu akato lickiego. Przeliżył on się nawet niemając, że Watykan wyprzeżył jego quasi pokojowe propozycje i ulekanie się walki z taką potęgą jak Cesarstwo niemieckie. Wychowany w tej zasadzie, iż siła ma pierwszeństwo przed prawem, holdujący jej na każdym kroku, nie zna on nawet potęgi materialnej, jaką w sobie mieści tak znane *non possumus* jakim rzecza w oczy papieżstwo i niekrotnie widzi, iż jego żądaniom tylko częściowo zadość chcą uczynić. Zerwane więc chwilowo rokowania między Niemcami a kuryą rzymską — choć nie na długo. Choćby bowiem minęło znowu tyle lat ile ich upłynęło od chwili gdy rezydentowi moskiewskiemu wiekopomny Pius IX wskazał drzwi do wyjścia, przyjdzie rząd niemiecki pukać ponownie do bram zastępcy Piotra św. i będzie żądał pokoju. Że to nastąpić musi i nastąpi, dowodem stanowisko pojednawcze jakie zajął rząd carski wobec Papieża. Cóż bowiem innego jeżeli nie potęga materialna zwyciężyła ten kolos siły fizycznej, do szukania przynierza, z mocarzem bez państwa, którego państwo jest w sercach ludzich, a wielkość jej musi być bez granic, skoro tak zaciędy wróg katolicyzmu, jak szymatycy rząd carski, poczynił wszelkie ustępstwa byle podczas koronacyi w Moskwie, koronacyi szymatycznego cara, był obecnym wysłaniec

„zaprzyjaźnio tego“ z nim zwierzchnika wszystkich katolików. Wie o tem rząd niemiecki, że wiadomość, iż on okazał się obłudnym w układach z Rzymem nawet przez akatolików w Niemczech też zostaby przyjęta, to też jego organ *Nord. allg. Zig.* stara się usprawiedliwić niekorzystny wynik rokowań, zbytnią nieugiętością kuryi. Artykuł miłowiacy o tej sprawie wygląda na sondażowanie opinii ogółu, to otwarcie sobie furtyki na przyszłość.

Nie taimy tego, że w interesie naszym życzymy sobie, aby tę furtkę ponownie otwarto i aby rząd niemiecki powtórnie ją przeszedzły nie zbierał już na manowce kręte, lecz szedł otwartą drogą do porozumienia z najwyższą władzą katolicką gdyż w ten tylko sposób bezwyznaniowców, zapuszczających swe korzenie zarządno w polskim jak niemieckim ludzie, stanie się objawem nie budzącym obaw na przyszłość.

Sprawy miejskie.

Sprawozdanie z posiedzenia rady gminnej dnia 12 lipca 1883 r. odbytego.

Początek posiedzenia o godz. 7-maj wieczorna, obecnych radnych 23, przewodniczący Dr. Dworski.

Przeprzycia protokołu z ostatniego posiedzenia, uchwalało bez dyskusyi na wniosek sprawozdawcy S. V. r. Frankowickiego.

1. przychylży się do prosby Towarzystwa pomocy naukowej im. Krzeszowskiego, którego celem jest wspieranie i podnoszenie nauki i oszenie bez różnicy wyznania i uposażenie Zjednoczonej gminy, by w imieniu rady gminnej dała Towarzystwu do dyspozycyi 5 grna, na wydatki rozwiazania Towarzystwa przynajm fundusz zastawny na własność, z obowiązkiem utworzenia z majatku tego stypendyjm im. Krzeszowskiego dla biednych uczniów i oszenie bez różnicy wyznania.

2. odmówić prosbie p. Radwańskiej, wdowy po kanclerzcie mgiscieanym, o podwyższenie pensyi wdowej,

Licząc się z tą słabością, wypracowano już po paru miesiącach projekt organizacji krajui przedłożonyi rządowi niemieckiemu. Był on nader prosty i zastosowany do tamtejszych warunków. Płumaczenie go na perski język zabrakło kilka miesięcy czasu, a w tym czasie kilka Towarzystwa odzwieczniało się gmina, na wydatki wypracowalem kilka innych projektów, jak utworzenie placu i emerytur, ściągania podatków, zaprowadzenia nowego miaru i wag itd. Po upływie pierwszego roku miarem już cały zbiór projektów i domagałem się wprowadzenia ich w życie. Po długim kołatawaniu znowu kilkakrotnie rząd ministrów, których tu jest bez liku z tego i bez tego. Znowu minęło kilka miesięcy, i postanowiono mieć, że czekają jedynie na zatwierdzenie przez Szacha.

W tem czasie popadł Mirza Hussein Chan w nieładzie Szacha niezadowolony z całego rzędu objął we własne ręce całą z rząd państwa, a skutkiem tego paowal w Teheranie przez kilka tygodni najniebezpieczny bazar. Narzekano zmuszony obowiązkiem, do jakich nie przyjdzie, zrobił N. Pan pewnego poranku wszystkim niespoliznanym, zamianowawszy nowe ministeryum.

Każde ministeryum w Persyi składa się z ministra i kilku pisarzy nie posiadających żadnego stopnia kłosa biurowego, ani żadnych z tych wielu aparatów, które my Europejczycy uważamy za niezbędne potrzebne. Biuro ministra urządza się gdziekolwiek, bądź to w mieszkaniu ministra, bądź w którym z przedpokoju lub dziedzińców królewskiego pałacu, czasem nawet na ulicy lub w kawiarni. Cała forma pisarstwa biegnie zawsze w ślad za swym przełożonym, a że każdy z nich nosi przy sobie wszystkie przybory do pisanja, a co ważniejsze i wszystkie akta dżwica w kieszeniach, więc można urządzić zawsze i na każdym miejscu. Każdy Mirza ma w swych kieszeniach wszystko

Z życia perskiego.

Do niedawna jeszcze życie w Persyi mało było znane Europejczykom, a głównym powodem tego była obność języków — nie dyalektów, używanych tamże. Choć bowiem który z mieszkańców naszej półkuli napędził się w krainę wyznawców Zoroastira, to nie poznał jej dobrze, nie rozumiejąc mowy ogółu. Dopiero za czasów dziesiątego szacha Nasreddina, cierpiącego na mania cywilizowania swego państwa i poddanych, lecz cywilizowania powierzchownego, mnóstwo Europejczyków przybyło do Persyi, zwłaszcza od czasu, gdy szachowi po zwiedzeniu Wiednia zachciało się zreformować swe wojsko i administracyja na modłę austriacką. Uprosił on nawet u rządu austriackiego by mu przysłano różnych instruktorów i organizatorów wojskowych i cywilnych. Ofierzono zadość temu żądaniu, wysłali się nawet ci najlepszymi chętnymi napędzili ludzie, aby sprostać żądaniu i usprawiedliwić zaufanie, lecz na to jedynie, aby po wielu wysłaniach przekonać się, że muryzyna nie umyje na biało. Syn sultana i król królów, bawił się jakimś czas na pracach ludzkiej, której celu, zdaje się nawet nie pojmował należycie, tem mniej zaś umiał ocenić, a gdy mu się znużdzia, nie potrzebował nawet wydać żadnego polecenia, aby wszystkie wrócić do dawnego trybu.

Co i jak tam się działo, doświadczył najpierw na samym sobie baron Tiefenstein jeden z tych Europejczyków powołanych przez szacha, a to w taki sposób, że zabrawszy, jak to mówią swego manaki, wieki z kraw-

ku do wyroczni udał się niedługo w nadziei, iż go pozyska dla cywilizacji zachodniej. Opisał on to w jednym z miesięcznych pism wiedeńskich, a z tego opisu wyjmujemy to co daje nam wyobrażenie o tamtejszym stosunkach.

Z górą trzy lata temu powołano do Persyi — opowiada autor wspomnień — abym tamże przyznał dobrodziejstwo uregulowanego na sposób europejski finansów i administracyi, mistem lepszą niż każdy inny Europejczyk sposobność, przyjechać tam istniejącemu szachowi, które mistem zwalczać Utrzymuje przyjęcie, ja którego doznałem za przybyciem do Teheranu w Kwietniu 1881 r. — od niego bezpośredniego zwierzchnika, ministra spraw zagranicznych i wójty J. Wyr. Habi. Mirza-Insensha Chana, którego podlegają wszystkie emendacyi, jak również i od samego Szacha, odbywać we mnie nadzieje, jak to się zresztą zdarza wszystkim Europejczykom przybywającym w podobnych celach do Persyi, że misya moja się powiedzie.

Pierwsze chwile pobytu obcokrajowca, jak to łatwym do zrozumienia, na poznanie stosunków kraju, a skutkiem tego pierwszem moim staraniem było nauczyć się języka perskiego, aby mógł samemu robić wyśczechy i szcagac informacje. Powoli i niedbali w zalaznianiu wszelkich spraw zwykłych, są Persowie o wiele znowu niecierpliw, skoro ełohdą o wprowadzenie nowości, od których się spodziewają wielkiego wrazenia na wznowić. Że zastanowienie i głębszego pojęcia, przagną oni coraz czego nowego. Tam dłużąc się wszystkiei fundule lub porozumienie w kraju, jak misyje wojskowe, zarządzenie polityki na modłę europejską, oświetlenia gazowego i elektryczne itp. Po obu pierwszych pozostały dość uniformy europejskie, po ostatnich nie jak kandelabry,

